

Samen de crisis te lijf

Maatregelen voor de arbeidsmarkt

Samen de crisis te lijf

De FNV komt op voor de belangen van werkenden en uitkeringsgerechtigden. Het hebben en houden van werk is voor de meeste mensen het grootste belang dat verdedigd moet worden. Verlies van werk betekent verlies van koopkracht en verspilling van talenten. In plaats van ophoging van de AOW-gerechtigde leeftijd is het van belang ervoor te zorgen dat mensen in het hier en nu hun baan niet kwijtraken.

De werkloosheid in Nederland is in het tweede kwartaal van 2009 opgelopen naar 4,8 procent van de totale beroepsbevolking. Onder jongeren is de werkloosheid zelfs gestegen naar 11,4 procent. Op dit moment zitten 368.000 mensen thuis zonder werk. Het CPB verwacht een verdubbeling van dit aantal in 2010.

De FNV wil dit voorkomen. Vanaf het begin van de financiële crisis heeft de FNV met werkgevers en overheid onderhandeld over te nemen maatregelen. Een aantal maatregelen is ook doorgevoerd en heeft zijn nut bewezen. Het gaat om de tijdelijke regeling werktijdverkorting en de deeltijd-WW, extra investeringen in infrastructuur en bouw en de kredietverlening. Als deze maatregelen niet waren genomen, was de werkloosheid veel hoger geweest dan nu het geval is.

De FNV is van mening dat een krachtig arbeidsmarktbeleid gewenst is. Er zijn extra impulsen nodig. Versterken van de economie, investeren in werkgelegenheid, verbeteren van de kennisinfrastructuur en voorkomen en bestrijden van werkloosheid zijn belangrijke elementen in dit beleid. De afspraken uit het Sociaal Akkoord moeten nu met kracht worden uitgevoerd. Met de voorstellen in dit plan kan het kabinet morgen aan de slag. Zo kan voorkomen worden dat de door het CPB aangekondigde verdubbeling van de werkloosheid uitblijft.

Maatregelen

1 Voorkomen werkloosheid door herstel van de oorspronkelijke tijdelijke maatregel deeltijd-WW

Voor de FNV is het uitgangspunt dat mensen zo veel mogelijk aan het werk moeten kunnen blijven. De FNV heeft zich hard gemaakt voor de invoering van deeltijd-WW in combinatie met scholing. De regeling werpt zijn vruchten af. Volledige werkloosheid wordt voorkomen. Tegelijkertijd worden mensen geschoold en blijven ze betrokken bij het bedrijf. Bedrijven blijven via de deeltijd-WW beschikken over arbeidskrachten die snel weer nodig zullen zijn. Met deze werknemers kan na de crisis de productie weer vlug opgevoerd worden, wat het herstel van de Nederlandse economie ten goede komt.

De FNV is niet blij met de aanpassingen van de regeling per 23 juli 2009. In de gewijzigde regeling is de boete voor werkgevers voor ontslag van werknemers die deeltijd-WW hebben, komen te vervallen. De FNV vindt dit tegen alle afspraken en daarom ook onacceptabel. Ontslag na deeltijd-WW moet te allen tijde worden voorkomen. De boete zet hier juist een rem op. Daarnaast is de maximale duur van de regeling afhankelijk gesteld van de omvang van de aanvragen per bedrijf. Hoe groter de omvang, des te korter de periode van deeltijd-WW. Deze maatregel heeft consequenties voor de scholingsafspraken die gemaakt kunnen worden. Op 13 augustus 2009 schreef de FNV, samen met CNV en MHP een protestbrief aan de Tweede Kamer over de gewijzigde regeling. De FNV is voor onverkorte handhaving van de oorspronkelijke regeling deeltijd-WW.

Overigens is het kabinet voornemens de WW-premie geheel af te schaffen. De FNV is daar principieel tegen. De WW is een door werkgevers en werknemers opgebrachte verzekering. En dat dient ook zo te blijven. De FNV is daarom van mening dat de WW-premie na de crisis (bijvoorbeeld in 2011) op basis van de bestaande systematiek moet worden verhoogd.

Financiering

- Deeltijd-WW wordt gefinancierd uit het Algemeen werkloosheidsfonds (Awf).
- Voor scholing kan een beroep worden gedaan op de O&O-fondsen en op Awf.
- Voor scholing van algemenere aard, bijvoorbeeld 'Nederlands op de werkvloer', zouden de gemeentelijke budgetten aangesproken moeten kunnen worden.

2 Bestrijding jeugdwerkloosheid door aanbieden stage- en leerwerkplaatsen en bevorderen cofinanciering

Voor jongeren is de arbeidsmarkt door de crisis wel heel abrupt veranderd. Tot het derde kwartaal van 2008 was iedereen nog nodig op de arbeidsmarkt en kon een jongere direct na afronding van de opleiding aan de slag. Nu is langer doorleren en een extra opleiding volgen een verstandig advies aan jongeren. Maar dat advies is niet voor iedere jongere een passende oplossing. Sommige jongeren zijn simpelweg 'uitgeleerd'.

De FNV heeft sterk aangedrongen op een Actieplan Jeugdwerkloosheid en dat is er voor de zomervakantie ook gekomen. De FNV ondersteunt de daarin voorgestelde maatregelen, maar maakt zich zorgen over een goede uitvoering van de gemaakte afspraken.

De FNV heeft voor verschillende sectoren het kabinet een aanbod gedaan waarmee minstens 10.000 jongeren aan de slag kunnen in een leerwerkbaan. Er zijn plannen voor banen voor jongeren die op deze manier een opleiding volgen tegen een fatsoenlijk salaris. Voor deze nieuwe leerwerkbanen hebben de O&O-fondsen van verschillende sectoren veel geld vrij gemaakt.

Er is dus budget, maar nog niet genoeg. Het kabinet moet extra investeren om deze extra leerwerkplekken samen met de sectoren mogelijk te maken. Ook de werkgevers moeten zich houden aan de afspraken. Zij hebben grote aantallen stageplekken toegezegd maar die lijken nog nauwelijks te worden aangeboden. De FNV maakt zich grote zorgen over het gebrek aan stageplaatsen en leerwerkplekken: geen stage of leerwerkplek betekent dat jongeren hun opleiding niet kunnen afronden en geen diploma betekent dat zij moeilijker aan het werk komen.

Er staan veel plannen op papier of zelfs al in de steigers. Nu komt het aan op uitvoering. De FNV vindt dat er meer samenhang moet komen tussen de initiatieven van sectoren en de gemeenten/UWV-werkbedrijf. De financiële middelen zijn vooral regionaal ingezet, wat belemmerend werkt voor de uitvoering van concrete sectorale plannen. De regelgeving van de verschillende ministeries is niet goed ingericht op uitvoering van sectorale plannen. De FNV pleit voor aanpassing van deze regelgeving en een combinatie van inzet van middelen op landelijke sectorale afspraken en afspraken vanuit de regio.

Financiering

Actieplan Jeugdwerkloosheid

3 Versterking arbeidsmarktpositie jongeren

Jeugdwerkloosheid wordt ook veroorzaakt door de zwakke arbeidsmarktpositie van jongeren. De FNV zal zich onder andere in het arbeidsvoorwaardenbeleid hardmaken om de volgende problemen van jongeren op te lossen:

- Vanwege het wettelijk minimumjeugdloon moeten laagopgeleide jongeren van 23 jaar en ouder concurreren met (laag- en hoogopgeleide) jongeren onder de 23 jaar. De FNV pleit in haar arbeidsvoorwaardenbeleid voor 'gelijk loon voor gelijk werk' voor jongeren.
- Wet flex en zekerheid. Gedurende de crisis mogen werkgevers jongeren tot en met 27 jaar een vierde tijdelijk contract geven in plaats van de wettelijke drie. De FNV vindt dit een verslechtering van de positie van jongeren die ongedaan gemaakt moet worden. In haar arbeidsvoorwaardenbeleid pleit de FNV ervoor dat een formatieplaats die langer dan 9 maanden ingevuld wordt door een flexwerker moet worden omgezet in een vaste aanstelling voor de betreffende persoon. Werk dat 9 van de 12 maanden in een flexconstructie wordt uitgevoerd, is structureel werk. Bovendien wil de FNV gelijk loon voor gelijk werk. Dat wil zeggen dat een uitzendkracht vanaf de eerste dag hetzelfde loon moet krijgen als een vaste medewerker, inclusief ervaringsjaren. Maar ook dat de overige arbeidsvoorwaarden onverkort van toepassing zijn.
- De Wet investeren in jongeren (WIJ) brengt jongeren tot 27 jaar extra in de problemen omdat het hen verplicht een andere richting in te slaan of weer naar school te gaan. Door de crisis kunnen jongeren geen werkgever vinden en daardoor geen BBL-opleiding starten. De FNV pleit ervoor dat de gemeente tijdelijk de bijstandsuitkering (of WIJ-uitkering) van de jongere in moet kunnen zetten als loonkostensubsidie voor de werkgever die de jongere toch een BBL-opleiding aanbiedt. De jongere ontvangt uiteraard gewoon de BBL-vergoeding die in de cao is overeengekomen.

Financiering:

Decentraal en Wet WIJ (voor zover het punt 3 betreft)

4 Omscholing naar tekortsectoren

Er zijn sectoren die staan te springen om werknemers. Het is nu zaak mensen naar die sectoren te begeleiden. Dit betreft de zorg, het onderwijs, de politie en defensie. Hier zijn voldoende goede banen met prima vooruitzichten.

De tekortsectoren bieden plaats voor:

- schoolverlaters
- zij-instromers: van-werk-naar-werk
- werklozen

Schoolverlaters

Voor schoolverlaters staat de Beroepsbegeleidende Leergang (BBL) open.

Momenteel geven de kosten voor scholing en begeleiding van BBL problemen waarvoor een oplossing gezocht moet worden. Behalve de sectorfondsen zou ook gekeken moeten worden naar middelen vanuit het Actieplan Jeugdwerkloosheid.

Van-werk-naar-werk

Mensen die in hun eigen werk met werkloosheid bedreigd worden, zouden via een van-werk-naar-werktraject kunnen worden begeleid naar een baan in een tekortsector. Scholing kan deels gefinancierd worden vanuit O&O-fondsen en sinds kort kan er vanuit het UWV een scholingsbonus tot € 2.500 aangevraagd worden onder voorwaarde van cofinanciering.

Werklozen

De FNV dringt erop aan dat mensen die werkloos worden en die interesse hebben in werk in een tekortsector beter dan nu het geval is in staat worden gesteld om zich om te scholen. Hierbij blijven oudere, ervaren werkzoekenden en mensen die geen uitkering ontvangen, bijzondere aandacht verdienen.

Projecten met een opleidingstraject, een stageplaats in de regio en het vooruitzicht van een (tijdelijk) dienstverband kunnen mensen over de streep trekken in deze sectoren te gaan werken. Als het om omscholing gaat, gaat het vaak om wat langere opleidingstrajecten. Dat moet idealiter gebeuren via een BBL-plaats, maar die staan met name voor volwassenen te weinig open. Om het mogelijk te maken dat mensen de overstap maken, moet er op het gebied van het inkomen iets geregeld worden. Het zou mogelijk moeten worden om met behoud van een WW-uitkering aan dit soort trajecten deel te nemen. Dat neemt de vrees weg dat men sterk in inkomen achteruitgaat zonder perspectief op een betaalde baan op de korte termijn.

Financiering

De opleidingskosten zijn voor rekening van OC&W, UWV Werkbedrijf en de sector. In een aantal sectoren met tekorten, zoals de zorg en de overheid, is er in het verleden te zeer bezuinigd op de O&O-fondsen. De werkgevers zullen daarin weer moeten investeren.

5 Landelijke scholingsfaciliteit voor iedereen

De FNV constateert dat er vrij veel geld voor scholing van werknemers en werkzoekenden beschikbaar is, maar dat het niet altijd gemakkelijk is een scholing vergoed te krijgen. Een deel van de middelen zit bij de bedrijven en de sectoren en een deel bij gemeenten en het UWV. De FNV vindt dat er snel een scholingsfaciliteit moet komen waar iedereen aanspraak op kan maken. De faciliteit moet zowel gelden voor de werknemer die aan het werk wil blijven als voor de werkloze die zich wil (om)scholen tot werk.

De FNV bereidt momenteel in de RWI een stimuleringsregeling vraaggerichte re-integratie voor waarin sectoren op basis van cofinanciering aanspraak kunnen maken op middelen van gemeenten en UWV.

De FNV is van mening dat scholing in zijn algemeenheid meer gestimuleerd moet worden. Via de belasting zou geregeld kunnen worden dat scholing voor bepaalde groepen volledig aftrekbaar is, zoals voor zzp'ers en flexwerkers. Ook moet het voor hen mogelijk zijn om een scholingsvoorschot te ontvangen (met controle op rechtmatigheid achteraf).

6 Investeren in de kennisinfrastructuur

Onderwijs, onderzoek en technologie zijn de peilers van onze economie. Met het Innovatieplatform en de OESO ('Education at a Glance') is de FNV van mening dat er juist in deze crisistijd meer geïnvesteerd moet worden in een betere kennisinfrastructuur. Wat de FNV betreft gaat het daarbij zowel om investeringen aan de top (kwaliteit en vernieuwing van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek) als om investeringen in de breedte.

Uitgangspunt van de FNV is het opbouwen van een stelsel waarin geen talent verloren gaat. Ontplooiing van leerlingen op 'toegepast' niveau is even belangrijk als de brede vorming: economisch gewin en maatschappelijke cohesie dienen hand in hand te gaan.

De FNV pleit voor:

- een proactieve aanpak van leerachterstanden;
- tegengaan van schooluitval;
- extra investeren in beroepsopleidingen mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs;
- verbeteren van de toegankelijkheid van onderwijs.

Daarnaast dient de onderwijssector aantrekkelijker gemaakt te worden om in te werken. Het lerarentekort is de achilleshiel van de economie en samenleving.

Het onderwijs speelt bij de opbouw van een goede kennisinfrastructuur een cruciale rol. Kwalitatief hoog opgeleide leraren, die bovendien sterk zijn (bij)geschoold in kennis- en informatie-technologie, kunnen die kennisoverdracht optimaal realiseren in alle sectoren van het onderwijs.

De ontsluiting van informatie en kennis voor leraren kan en moet beter. De informatie is sterk versnipperd over diverse instanties, overheden en particuliere organisaties, zowel landelijk, regionaal als lokaal. De FNV pleit voor de ontwikkeling van digitale kennisbanken waarin uiteenlopende vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogisch-didactische kennis bijeen is gebracht. Kennis die is gerelateerd aan vakken en aan het pedagogisch en didactisch handelen. De investeringen die Nederland nu pleegt in kennis en kennisinfrastructuur zullen zich in de periode dat de economie weer aantrekt dubbel en dwars uitbetalen.

7 Extra werkgelegenheid creëren

Om de werkloosheid te bestrijden is de FNV van mening dat er ook extra werkgelegenheid gecreëerd moet worden. Hierbij gaat het om:

- naar voren halen van investeringen die al op de rol staan.
- invullen van taken die nu blijven liggen.
- subsidiering van banen voor mensen met een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Gemeenten en provincies kunnen investeringen die voorzien zijn naar voren halen. Dit betreft vooral bouw- en onderhoudsprojecten. De Nederlandse economie kan een stevige impuls gebruiken op het terrein van duurzame en milieuvriendelijke projecten. Met isolatieprojecten, vervangen van oude cv-ketels (>10 jaar oud) door energiezuinige hr-ketels, het aanleggen van groene daken en andere duurzame investeringen snijdt het mes aan twee kanten. Enerzijds gaat het om milieuvriendelijke en dus investeringen in de toekomst, anderzijds creëert het nu werkgelegenheid in sectoren die in zwaar weer verkeren zoals de installatiebranche en de toeleveranciers in deze branche.

Bij het invullen van taken die nu blijven liggen, kan bijvoorbeeld ook gedacht worden aan het wegwerken van achterstallig onderhoud in bijvoorbeeld scholen en ziekenhuizen maar ook aan het aanstellen van klassenassistenten op scholen. Ook kunnen voor de nabije toekomst zeer wenselijke investeringen zoals in smartboards en draadloos internet naar voren gehaald worden.

In deze crisis wordt de groep mensen die een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft wel eens vergeten. De FNV pleit ervoor dat er flink geïnvesteerd wordt in de wijkaanpak, waar gecombineerd ingezet kan worden op (bijvoorbeeld) het opknappen van de openbare ruimte en tegelijkertijd op het stijgen van arbeidsdeelname van de bewoners.

Bij het naar voren halen van investeringen gaat het om regulier werk dat ook onder normale arbeidsvoorwaarden uitgevoerd dient te worden. Bij het subsidiëren van werk voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt gaat het erom de uitkeringsgelden terug te ploegen, zodat er arbeidsplaatsen ontstaan waarvoor mensen een salaris ontvangen en niet met behoud van uitkering hoeven te werken.

Financiering

Gemeentelijke en provinciale crisisfondsen

Ministerie van VROM